

VÁROSPOLITIKAI

Társadalmi, politikai
és közgazdasági szemle.
Megjelenik évente 10-sz.
Számunként nem vásárolható.
Csak előfizetőknek küldjük.

SZEMLE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Makó, Barcsai-utca 8. szám.
Előfizetés: félévre 1 P. egész
évre 2 P. Előfizetéseket fel-
vesznek a pártok megbízottai.

A szövetkezett ellenzéki pártok közleményei.

Május elseje

ünnepe a Világ munkásságának. Ezen a napon szerte az egész világon milliók és milliók tesszik le a munka szerszámaikat s közös gondolat és közös törekvés jegyében sorakozik fel a munkásság a szocializmus lobogója alá. És ennek a májusi összefogásnak talán még soha sem volt olyan jelentősége, mint éppenn napjainkban. A világpolitika pattanásig feszített hurja minden pillanatban elpattanhat és az emberiségre reászakadhat egy, még az előbbinél is borzalmasabb világegés.

Mi szocialisták ezért a forrongásoknak és változásoknak e feszült pillanatban teljes erőnkkel valljuk és hirdetjük, hogy a háború semmi esetre sem jelenti a problémák és az államok egymásközötti vitás ügyeinek az elintézését. Valljuk és a történelem tanuságával igazoljuk, hogy minden háború végén egyúttal mindig elvetették az elkövetkező háború magvait. Ma is ugrásra készen állanak a különféle fasisztadiktatórikus államok hadseregei. Pedig az újabb háború talán végét jelenti az em-

beriség mai civilizációjának, mert a technika mai felkészültsége mellett teljesen jogos az a feltevés, hogy az új háborúban nem lesz győző és legyőzött, hanem csak vesztes fél. S ez a vesztes fél az emberiség lesz. Az egész emberiség.

A munkásságnak ezért szerte az egész világon fel kell sorakoznia a háború ellen. Május elsején ismétellen tudtára kell adni a világnak, hogy a világ munkássága békét akar s az élet első és legfőbb parancsává akarja tenni a fíz parancsolat ötödik pontját, azt, hogy ne öl. Igen: ne öl és a pusztulás és pusztítás gondolata helyébe ültess az az élet gondolatát.

Dolgoznunk és harcolnunk kell tehát egy a mainál igazságosabb társadalmi rendért, hogy az előállított javakból mindenkinek jusson annyi, amennyi szükséges az élet emberséges éléséhez. Ezért küzd a szocializmus. Az a szocializmus, amely békét, szabadságot és minden dolgozó számára kenyeret jelent.

Szabó János.

10 millió magyar terhe.

1.650 millió pengőt emészt fel egy évben az állami gépezet. — 112 féle címen szednek adót. — A szegény emberek viselik a legnagyobb terhet.

A képviselőház most tárgyalja az 1937/38 évi állami költségvetést. A fontos ügyet minden lap a saját szempontjainak megfelelően ismertette. A költségvetésben előtáruló számok rengetegében mi főleg a kispolgárok és munkások kötelezettségeit kívánjuk tisztázni. Ki, mit fizet, ki, mekkora összeggel vesz részt az állam terheiben. Először is állapítsuk meg a költségvetésből, hogy az egész

állami gépezet 1.650 millió pengőt emészt fel. Ennyi tehát az az összeg, amit a nem egészen 10 milliót kitevő magyarságnak (beleértve a csecsszópót is) az elkövetkező évben be kell fizetnie.

A bevételek legnagyobb részét persze az adók teszik ki. A költségvetésből meglehet állapítani azt is, hogy összesen 112-féle adót fizetünk. Van összesen 21 féle egyenesadó, minő a föld,

**Minden előfizető egy új előfizetőt szerezzen
ebben a hónapban a Várospolitikai Szemlének.**

ház és kereseti adó stb. Van 4 féle forgalmi adó, 7 féle illeték, 15 féle fogyasztási adó, 7 féle vám, 4 állami jövedék, 17 féle községi illeték és díj, 32 féle állami díj, mint a mértékhitelítési stb. díj. Ezen kívül van az adóbehajtási illeték, kamat, valamint az OTI, MABI és az Országos Gazdasági Munkáspénztár díjai.

Próbáljunk válaszolni arra a legnagyobb kérdésre, hogy adóztatási elvünk megfelel-e a való élet követelményeinek és a helyes adóztatási elvnek?

E kérdésre szintén a költségvetés tételeivel felelhetünk. Mindenek előtt szögezzük le azt a tényt, hogy helyes adóztatási elv csak egy van és pedig az, amely az adó összegét kizárólag csak a jövedelemmel hozza kapcsolatba. Mindenki abban az arányban fizessen adót, amilyen arányban jövedelme van.

Ha már most ebből az egyedül helyes felfogásból vizsgáljuk a költségvetést, akkor meg kell állapítanunk, hogy az összes adókból csak az egyenes adók és a vagyonátruházási illetékek igazodnak ahhoz, hogy mekkora a vagyon, illetve a jövedelem. Ámbár az igazodás még itt is csak elméleti, mert a gyakorlatban a kis és törpebirtok jóval magosabb kulcs szerint adózik, mint a nagy. Ha mégis ezen az elméleti állásponton állva az 1.650 millió állami szűségletből levonjuk az e címen kivételre kerülő 450 milliót, akkor 1.200 millió olyan közületi bevétel marad ami nem igazodik a vagyon és jövedelemhez, hanem aszerint terheli az állampolgárt, hogy mennyit fogyaszt.

Például! Egy olyan ember, akinek a havijövedelme ezer pengő, éppen úgy négy és fél pengő lisztörlési adót fizet egy mázsa buza után, mint akinek a havi keresete csak 50 pengő. Vagy éppen úgy 20 fillért fizet egy levél postadíjára az az ember, akinek az órábére 16–20 fillér, mint akinek a jövedelme naponta 100 pengő. De ugyan így kilehet mutatni ezt az aránytalanságot arra az egész 1.200 millióra, amely nem a vagyon és jövedelem után igazodik. Már pedig egészen világos és magyarázatra nem szoruló tény az, hogy mennyivel terhesebb 50 pengő havi keresetből fizetni 4 és fél pengő lisztforgalmi adót, mint havi ezer pengő keresetből fizetni ugyanazt. Sőt, ez a megállapítás csak akkor lesz teljesen tárgyilagos és csak akkor fedí a valóságot, ha hozzátesszük azt is, hogy a kenyérfogyasztás erősen fordított arányban van a jövedelemmel. Vagyis: mennél nagyobb valakinek a jövedelme, annál kevesebb kenyeret fogyaszt és fordítva: a nagyon kisjövedelmű emberek főételalakja a kenyér és a burgonya. Hol van hát itt az igazság és hol van az adóztatásnak az egyetemes nemzeti szempontok szerint való megvalósítása. Ha mást nem, legalább az adómentes létminimumot kellene biztosítani a nemzet számára gyermekeket nevelő munkás és kisjövedelmű polgárok számára. Sőt, egészen elszívelhető az az elgondolás is, hogy a dus vagyonok urai és a könnyen gyűlt milliók gondtalan élvezői adókban is megnyilvánuló áldozatot hozzanak a nagy családú szegény emberek támogatására. (H.)

Dr Erdei Ferenc két előadása.

Dr Erdei Ferenc, a makói Kossuth Párt jegyzője, aki Fėja Géza legszűkebb környezetéhez tartozik, az elmúlt héten két érdekes előadást tartott Pesten. Az egyiket a rádióban a magyar tanyavilágról. Ez a kérdés most divatos s a tanyaiakat egészen komolyan fenyegeti a sok bábából származó veszedelem, Erdei azonban egészen új szempontokból tárgyalta a kérdést. Előadásának lényegével és értelmével élesen szembefordult azokkal, akik a tanyaközpontokban és a sűrű tanyák falvasításában látják a jövőt. Ellenkezőleg, a tanyák és a nagy paraszt városok közötti viszony az, amely életelője úgy az egyiknek, mint a másiknak. A város számára ez a tartalék erő. A tanyáról árad az ember és az anyag. A tanya számára viszont a nagyváros sokkal magasabbrendű életet, kulturát és civilizációt jelent, mint a kezdetleges tanyaközpont vagy a primitív falu. Másik előadása nemcsak érdekes volt, de érdekes körülmények között folyt le, amennyiben az első kísérletet a budapesti Soli Deo Gloria egyesületben a rendőrség megakadályozta. A mintegy 400 főnyi közönség így az Egyetemi Kör helyiségeibe szorult, ahol Kovács Imrénék a gyűlés betiltása elleni tiltakozásával kezdődött az előadás. Erdei Ferenc a Márciusi Front birtokpolitikai programját ismertette. Rámutatott arra, hogy a nagybirtok minden üzemi előnye ellenére sem tartható fenn, hanem kisbirtokká kell átalakítani. Az üzemi előnyök biztosítása céljából viszont a kisbirtokokat szövetkezeti alapon kellene kezelni. Hangsúlyozta, hogy a szövetkezeti munkában és a szövetkezeti jövőben bizik, a mai szövetkezetellenes hangulat ellenére is, aminek a magyarázatát egyébként abban látja, hogy nálunk igazi szövetkezet és valószínűs szövetkezeti munka ezidőszert még nincs. (H.)

Ki a frontharcos?

Hogy valaki tévedésbe ne essen, tudnia kell, hogy nem az a 8–9 ezer ember a frontharcos, akik Makóról a háború idején hadba vonultak s akik két-három évi harctéri szolgálat után, ha nem rokkantan is, — de sirig tartó betegséggel, (amelyet a saját költségükön gyógykezelteknek) jöttek haza és nem azok a frontharcosok, akik harctéri dolgozokról szerényen hallgatnak. Ezek mind nem frontharcosok, ha nincsenek frontharcos egyesületbe tömörülve és nem hordják a frontharcosok jelvényét.

Ez pedig nagy baj rájuk nézve, mert közmunkáknál és állások betöltésénél csak a jelvény számít. Akik elég szerények ahhoz, hogy a kötelesegteljesítésből nem csinálnak érdemet, azok bizony háttérbe szorulnak. Pedig, amikor köteleseget mentek teljesíteni, akkor jogot, szabadságot és földet ígértek minden köteleességét hiven teljesítő katonának és mindezt nem tették függővé egyesületekbe való tömörüléstől. Ezt ígérték. És most a köteleességét hiven teljesítőől mégis azt kérdik: hány iskolája van, mennyi adót fizet, mi a vallása, melyik párt tagja és így tovább.

Ám, akik ezt teszik, azok nem a haza nevében járnak el, mert a haza mindnyájunknak édes-

anyánk s az édesanya egy gyermekét sem szánta mostoha sorsra, hanem mindre egyaránt árasztja szeretetét.

Engedjék meg tehát, hogy a mi édes hazánk egyaránt a szeretetbe fogadja minden gyermekét, nem csak a vitézeket, frontharcosokat és szegény rokkantakat, hanem mindenkit, aki hűen és becsü-

letesen teljesíti kötelességét ezzel az édesanyával szemben, az egész magyar népet egyetemlegesen. Adják meg a népnek, ami a népet illeti: általános, egyenlő és titkos választójogot, földreformot és közszabaoságot, hogy eggyé olvadva, szépet és nagyot alkotva, szabadon szárnyalhasson ez a nemzet egy szebb jövő felé.

Lukács Pál.

Ki az oka?

Tavasza van. Zöldül a határ s a zöldelő határban szorgoskodó emberi kezek készítik elő a jövő aratást. Buza, kukorica, hagyma, krumpli mind csupa ígéret. Ha ád az Isten, talán jut szegénynek és gazdának egyaránt.

*

És János bácsi, a módos újvárosi gazda, ennek ellenére is mérgesen és dohogva nyit be a körbe. Vajjon mi baja van? A kérdésre kérdés nélkül válaszol, mert a mérge kikivánczik. Ő maga mondja: megkönnyebbülök, ha elmondhatom. Mondja pedig így:

— Képzeli kendtek, tegnap fogadtam egy embert egész heti munkára 10 pengőért. Flöstköt és ebédet én adtam neki, a vacsorát otthon ette volna és ma már faképnél hagyott. Csak annyit mondott, hogy ezért a pénzért nem érdemes dolgozni, mert ebből a pénzből nem tudja eltartani nagy családját. Ha pedig éhezni kell, akkor azt munka nélkül is megteheti.

Igy dohog János gazda s a többiek mind igazat adnak neki. Egy kicsit el is mészárolnak a panaszon, de azután tovább osztják a kártyát, mintha mi se történné és mintha a legnagyobb rendben volna a kisparasztok szénája és házakörnyéke.

*

Pali, a javakorabeli napszámos indulatosan nyomta be zsélegházának ajtaját. Otthon mindent rendben talált. Elnyűtt testü felesége mindent rendbe hozott. A parányi kis hajlék olyan tiszta, mint a pohár. A gyerekek ruhája kifoltozva s az asztalon gőzölög a vacsora: hajába főtt krumpli. És semmi más. De mi baja lehet Palinak, a mindig békés, szorgalmas és családszerető napszámosnak. Az asszony és a gyerekek nem merik feltenni a kérdést. Hát hallgatnak és ülnek a tál főtt krumpli körül némán és balsejtelmekkel a lelkükben. Végre mégis megszólal Pali:

— Hallod é Julcsám, én nem dolgozok tovább a gazdának. Nem bánom, legyen, ahogy lesz. 10 pengőért nem fogom az orommal a földet turni csak azért, hogy tele legyen az ő hambárjuk, az én kis családom pedig éhezzen. Nem én, nem dolgozok tovább.

Az utolsó szót olyan erősen mondotta a békés természetű és szorgalmas munkás, hogy felesége és gyermeke beleremegtek. Ám Pali ennek ellenére munkába állt másnap. Munkába. Nem azért, mintha véleményét megváltoztatta volna, hanem mert nagyon szereti a családját.

*

Tisztelt olvasó! Ha Te a János bácsi kisparaszti osztályához tartozol, akkor bizonyosan szí-

ved szerint is igazat adsz János bácsinak, mert magad is sokszor jutottál abba a helyzetbe, amely János bácsi elkeseredését szülte. Ha viszont a munkás osztályhoz tartozol, akkor meg egészen bizonyosan a szegény Pali pártjára állsz, még pedig teljes meggyőződéssel: mert bizonyosan Te is sokszor ültél kis vagy nagy családdal hajábfőtt krumplival terített asztal körül.

De egyet nem vesz észre se a gazda, se a munkás, azt ugyanis, hogy mindkettőnek igaza van. A gazdának is és a munkásnak is. De egyiknek sincs igaza abban, hogy egymásban keresik a hibát. Mert a hiba a harmadikban van. Abban, aki kezét dörzsöli és örül a gazda és a munkás közötti ellentétben, sőt talán még áldozatot is hoz az ellentét fokozása érdekében. És ez a harmadik, a szivtelen és rideg és a nemzeti és szociális szempontokat teljesen figyelmen kívül hagyó kartel, egykézrendszer, a minderféle monopóliumok és a rideg nagy lőkének sok olyan tömörülése és vállalkozása, amely teljesen figyelmen kívül hagyja a munkások érdekeit. A kisparaszt nyög a kartel igájában és a mérhetetlenül nagy adók súlya alatt, azért nem tud többet fizetni a munkásnak s ezért nem is alkalmaz munkást, hanem lehetőség szerint mindent maga végez el. A munkás viszont hiába keresi meg a békebeli keresetének megfelelő 8—10 kg. búzát is naponta, ha a kartelek gazdálkodása és a fogyasztási adók súlya alatt olyan magasra emelkednek az árak, hogy abból nem tudja eltartani a családját. Hiszen több fontos fogyasztási cikknek az ára 100, sőt 150 százalékkal is emelkedik a termelőtől a fogyasztóhoz vezető úton.

Mi volna hát a helyes út? Munkásnak és gazdának összefogni, sőt összeforrti szeretetben és egymás megértésében. Egymás sorsát kölcsönösen viseljük a szivünkön és az ország s az egész nemzet sorsát ne bizzuk olyanokra, akik maguk is érdekeltek a különböző kartelekben, akik maguk ahhoz a bizonyos harmadikhoz tartoznak, aki márkába nevet a munkás és a munkaadó közötti ellentétben. Fogjon kezét a munkás és munkaadó, sőt vessük össze a hátunkat, hogy minél előbb legyűrhezzük közös ellenségünket. Akkor meg fog szünni a nyomor és az elégedetlenség és visszaáll a békebeli kereseti lehetőség, a békebeli értékelés és fogyasztás és újra egyet fog érteni a munkaadó a munkással.

Nagy Gy. Mihály.

Felelős szerkesztő: H. Szabó Imre.

Felelős kiadó: Kallós Lajos.

Nyugdíjas urak, ez az összeg nem illeti meg Önöket!

Pótlólag 26 ezer pengőt kapnak a városi nyugdíjasok.

Mint derült égből a villámcsapás, úgy érte a város mindig üres kasszáját és fedezetlen kiadásoktól tulterhelt költségvetését a Közigazgatási Bizottságnak az az ítélete, mely szerint a város nyugalomba vonult tisztviselőinek a háborús szolgálati idejét abban az esetben is duplán kell számítani, ha a háború tartama alatt egy percig sem voltak katonák. Szakértői számítás szerint egyszerre és egy összegben 26 ezer pengőt jelent ez a város kasszájának. Egyszerre 26 ezer pengőt és minden következő hónapban havi 400 pengő többletkiadást a nyugdíjrovaon. Ami jár, az jár. A nyugdíjasnak szerzett joga a nyugdíj, tehát ez éppen úgy megilleti őt, mint a tőkepénzeszt tőkénének gyümölcse, vagy a birtokost földjének ajövedelme. De itt mégis egy kis hiba van a számítás körül, mert a háborús évek kétszeres számítása nem szerzett jog, hanem ajándék, vagy jutalom, vagy elismerése a különleges szolgálatoknak, vagy érdemeknek. Tehát: elismerés, jutalom, ajándék! Ki-

ket illet ez meg? Elsősorban azokat, akik vérezték a fronton, akik egészségüket, vagy testi épségüket, vagy kenyérkereső férjüket, gyermeküket áldozták fel. Első sorban ezeket illeti meg a jutalom. Vagy fejezzük ki magunkat világosabban: első sorban az ezekkel szemben fennálló súlyos kötelességét kell teljesíteni a nemzethez, ha e teljesítés után még mindig fizetőképess helyzetben marad, akkor sor kerülhet a hadikölcsönkárosultakra, akik vagyonaikat tették a haza oltárára a vész napjaiban s ha mindez megtörtént, csak akkor kerülhet sor azokra, akik a hivatalok dekungjaiban szenvedték végig a vérzivataros napokat. Persze azt is el kell itt mondani, hogy a hibát a város képviselőtestülete követte el, amely a gyalogjárók kijavításának, az ivóvíz problémáknak, a tanyai utak rendezésének és a pótlódó leszállításának elé helyezte a fronton nem járt tisztviselők jutalmazását. Mondjuk meg őszintén: ez a határozat nem szolgál diszére az autonómiának. (H.)

Borzalmak a világ mai gazdálkodásából.

Bár Braziliában egy idő óta rendszeresen pusztítják a kávé, a világ kávékészlete egyre szaporodik: 1934 december 1-én 6,821.000, 1935 december 1-én pedig 7,668.000 zsák kávé tartottak a raktárakban. De főlegnek aránylag kevés része kerül raktárba. 1933-ban 14,000.000 bál volt az Egyesült Államok gyapot készlete. Az újtermelés kilátásai alapján 17,000.000 bála lehetett számítani. Mi történt? A gazdáknak pénzt adtak, hogy 10,000.000 hold területen irtsák ki a gyapotültetvényeket. De még mindig tulsok a gyapot. A jelenlegi készlet 9,000.000 bál és ezzel sem tudnak mit kezdeni.

A kávéval mozdonyt fűtenek Braziliában. Tuniszban az 1934 július 12-i rendelet következtében 5600 hektárnyi területről irtották ki a szőlőtövéket, az amerikai farmerek inkább kiöntik a tejet, mint olcsón eladják. Los Angelesben havonta 200.000 liter tej került a csatornába. Oregonban a haltermelés felét a kutyaáknak adják.

Karcsekánban 40.000 lazacot visszadobták a vízbe. Ceylonban 30.000 tonna tejet nyelt el a tenger. A francia kivételes törvények értelmében 286.000 tejelő tehenet vágtak le, 156.000 hektár területen irtották ki a szőlőtültetvényeket, 20 millió métermázsza gabonát denaturáltak állati takarmánnyá. Kaliforniában a múlt év augusztusában 1,500.000 narancsot dobtak a tengerbe. 10.000 hektárnyi földiepertermést rothadni hagytak és kivágtak 80.000 őszibarackfát. New-Yorkban egy év alatt 6,200.000 disznót vágtak le, — de a husukat nem ette meg senki, elhamvasztották.

Nagyon jellemző a dán disznók „valószínűlen, de igaz” története, amelyről szintén részletesen beszámol a francia újság. Dániában nagyszerű

gabonatermés volt. A gabonát tehát nem lehetett jó áron eladni, ezért jelentékeny részét denaturálták és a tehenekkel etették meg. Ebből viszont az következett, hogy igen sok tejet adtak a tehenek. Lement tehát a tej ára is. A dánok erre levágták a teheneket, a husukból lepényeket készítettek és a lepénnyé változtatott teheneket feletették a disznókkal. Erre lement a disznóhús ára is. A dánok levágták a disznókat, a husból trágyát gyártottak. De a jó trágyázás következtében ismét kitűnő lett a gabonatermés és a dánok megint ugyanott voltak, ahol az egész játék elején. . .

Szerencsére a természeti katasztrófák néha a kormányok segítségére sietnek. Az „Information Économique et Financière” című lap január 16-i számában jelent meg Marcel Regnier francia pénzügyminiszter következő kijelentése:

„Agrárszempontról a kalászos növények statisztikai helyzete határozottan javult, mert az 1933—1934-i készlet a gabonamoly pusztítása folytán eladhatatlanná vált és az áradások minden bizonyonnyal csökkenteni fogják az 1936. évi termést.”

Ez a miniszteri kijelentés megérdemelné, hogy érc táblába vésve szálljon át az utókorra. Had lássák, hogy a tébolyodottságnak milyen fokát érte el napjainkban az emberiség.

A pusztítás adatai után nem érdektelen a lapnak az a megállapítása, hogy a „civilizált” emberiség 1933 óta annyi terméket hagyott pusztulni, vagy pusztított el, amennyiből több mint 30 millió embert lehetett volna kényelmesen táplálni és ruházni. Pontosan 30 millió a hivatalosan segélyezett munkanélküliek száma . . . (K.)

Mondják . . .

Cobden mondotta 100 évvel ezelőtt: a szabadkereskedelem egyet jelent a békével és a szabadsággal. Németországban most se szabadkereskedelem, se szabadság és Schacht, a német Birodalmi Bank elnöke megerősíti a 100 éves igazságot, mondván: az önellátás sokkal költségesebb dolog, mint a szabadkereskedelem, éppen ezért a német birodalom hajlandó minden olyan törekvést támogatni, amely visszavezetné a mai kötött forgalmat a liberális gazdaság klasszikus elveihez.

*

Endre László mondta, de eddig még senki sem értette meg a következőket: a kapitalizmus és a bolsevizmus közös járszalagon haladnak. A kapitalizmus azért folytat kizsákmányoló politikát — magyarázta a gödöllői főszolgabíró — hogy gyarapítsa az elégedetlenek táborát és szaporítsa a bolsevistákat. Hát így állunk ezzel a huncut kapitalizmussal. Most már csak azt szeretnénk tudni, hogy mit szólnak ehhez a mi nagy kapitalistáink, akik bizonyára csak Endre ur kinyilatkoztatásából eszméltek arra, hogy közös járszalagon haladnak Moszkvával. Moszkva kezére dolgoznak. Ez csak érthető!

*

Legalább is olyan érthető, mint Marton Bélának a meghatározása a saját külön politikai elhelyezkedéséről. Ime: a társadalmi kapilláritás elvi és gyakorlati szukreszcenciájának az alapján állok. Így mondotta szószerint és ezekután mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy hol áll a Marton.

*

Fel van adva a nagy kérdés: megérett-e a nép arra, hogy sorsdöntően kezébe vegye sorsának az intézését. Megérett-e az általános, egyenlő és titkos választójogra? Maculay, angol történetíró közel 100 évvel ezelőtt így válaszolt erre a kérdésre: az a nézet, hogy a népet csak akkor kell felszabadítani, amikor már képes a szabadsággal élni, méltó a mesebeli bolondhoz, aki elhatározta, hogy addig nem teszi vízbe a lábát, amíg nem tud uszni. (H.)

Májusi gondolatok.

Május elsején ünnepet ülnek a világ munkásai. Ünnepelnek kelettől nyugatig. A Tüzföldtől az Északisarkig. Ünnepelnek a Föld minden pontján, ahol szocialista munkások élnek. Ma a világ nagyobb részében elcsendesedtek a gyárak és pihennek alkotó, kérges kezű munkások. A gyárak és műhelyek munkásai éppen úgy, mint a földek nehéz életű robotosai.

1889 ben Párisban tartották meg azt a munkás konferenciát, amelyen a világ munkásainak vezetői elhatározták, hogy május elsejét munkás ünnepé avatják. Azóta május elseje a világ munkásainak vérrel, vassal, börtönnel és tengernyi szenvedéssel megszentelt ünnepe.

És ne feledjük el, hogy azok a gondolatok, törekvések és célkitűzések, amelyeket a világ munkássága a májusi gondolatok jegyében, közel fél-

évszázaddal ezelőtt zászlójára írt és amelyért májusról májusra nemcsak szabadságát, vérét, de nagyon sokszor életét is áldozza, a változott idők folyamán szintén gyökeres változáson estek át.

Egy felévszázaddal ezelőtt a kapitalista termelés és a polgári társadalmi rend még telfelé ívelő korszakát élte és akkor még előtte volt az emberiség és a világtörténelem legborzalmasabb drámájának: a világháborúnak. Akkor még előtte volt a géptechnika ami kifejlődöttségének és előtte volt a kapitalista termelés mai válságának is.

Ötven évvel ezelőtt még beszélni sem lehetett a mai értelemben vett munkanélküliségről, de viszont a monopol kartelkapitalizmus sem volt kifejlődve a maihoz mérten és (ami mindennél fontosabb) hiányzott a tőkének az a nagyarányú koncentrációja, amelyen keresztül ko láttanul rendelkezik a munkások millióival.

Mindezek következtében mérhetetlen nyomorúságok és szenvedések szakadtak a világ munkásságára, sok millió és millió munkására a földkerekségének s e szörnyűségek ellen csak a májusi gondolatok jegyében történő szorosabb testvéri összefogással tud védekezni a munkásság és azzal a szent elhatározással, hogy a világ munkás népe a legnagyobb áldozatoktól sem fog elzárkózni a maga, családja, osztálya és az egész világ hasznos, dolgozó népe érdekében.

És felkészül a döntő küzdelemre: egy igazságos, békességes, szocialista társadalmi rend felépítésére. (K)

Országos pártgyűlés.

Április hó 4 én és 5-én tartotta a Szociáldemokrata Párt XXXI. országos pártgyűlését Budapesten, a vasmunkások Magdolna-uccai székházában. A pártgyűlésen a falu és a város dolgozó népének képviselői jelentek meg és két napig tartó tanácskozás során vitálták meg az égető problémákat, melyek az ország dolgozó népességére elviselhetetlen sullyal nehezednek.

A mai eszmei zűrzavarban világító fáklyaként mutatott utat az ország dolgozói számára a kongresszus és meghatározta az eszközöket is, amelyekkel a bajokból az ország népessége kilábalhat. Félreérthetetlen határozottsággal kötötte le magát a pártkongresszus a demokrácia és a szabadság eszmék mellett, de állást foglalt ugyanakkor mindenfajta diktatúrával szemben.

Elnöki megnyitót Peyer Károly tartott. Üdvözölve a pártgyűlés küldötteit, a külföldieket és az itthoniakat egyaránt.

A belpolitikai helyzetet ugyancsak Peyer Károly ismertette. Megállapítva, hogy Gömbös halálával a diktatúrás erők nem akarnak medhalni. A tömegnyomort demagógpolitikai irányzatok a hatalom megszerzésére akarják felhasználni. A választójog kérdéséről beszélve megállapította, hogy Magyarország népe van olyan érett, mint más országok népei. De megállapította azt is, hogy az egész magyar nemzet ellen követ el árulást, aki a választójog kérdését ismét elődázza.

Utánna a külpolitikai helyzetről referált Buchinger Manó aki mindenekelőtt megállapította, hogy a magyar külpolitikán meglátszik, hogy ná-

lunk a nagybirtokos osztálynak a kezében van a hatalom. Az ország kölpolitikája Olaszország és Németország felé igazodik, pedig Magyarországnak elsősorban a nagy demokratikus államokkal és a szomszédállamokkal kellene külpolitikát csinálni.

A két napirendi pont ismertetése után megindult a vita, amelyben a vidék igen nagy számmal vett részt. A felszólalásokból kisírt a falu minden szenvedése és fájdalma. Szolgabírói önkényeskedések és csendőri brutalitások egyaránt.

Mókus Illés a szocializmus világképe címmel tartotta meg ezután előadását. Bolsevista-ellenes frontról beszélnek — mondotta — pedig nem a fassizmus és bolsevizmus, hanem a fassizmus és demokrácia harcáról van szó. A fassizmus éppúgy elfog bukni, mint ahogy az önkényuralmak a történelmek során mindig elbuktak.

A fassizmus közönséges politikai uralmi forma, amely a történelem folyamán már sokszor is-

métlődött. Mi sohasem tagadtuk, hogy harc folyik a szocializmus és a kapitalizmus között. Ez a harc az alapja egész szocialista mivoltunknak. A bolsevista propagandának a demokratikus országok jobban ellentudnak állani, mint a diktataturák, ahol nincs politikai szabadság, ott a főprobléma, hogy ki-kinek az ellensége és kit kell eltenni lábálól.

A szocializmus az egész társadalmi fejlődés hordozója. Minden szocialista a szabadságot, humánus, társadalmi igazságot, az emberiség egyetemes nagy ügyét képviseli. Szocialistának kell tehát lennünk testestől, lelkestől.

Knurr Pálné az országos nőértekezlet lefolyásáról tett jelentést, majd az indítványokat tárgyalta le a kongresszus.

A két napig tartó tanácskozáson 288 küldött vett részt, akik az ország különböző részébe viték el a kongresszuson hallott és tárgyalt szocialista igazságokat.

„Álljatok csak bátran . . .“

Féja, Veres a vádlottak padján.

Féja Géza, Veres Péter! Nincs a Várospolitikai Szemlének egyetlen olvasója, aki nem ismerné őket. Bátor szöszölői és megalkuvást nem ismerő hirdetői, sőt apostolai az igazi magyar demokráciának. Viharsarok című könyvében a magyar élet ismeretlen mélységeit tárja fel és a magyar szenvedők sebeire keres orvosságot Féja Géza. És a Viharsarok körül olyan szellemi fergeteg keletkezett, aminőre még nem volt példa a magyar könyvek életében. Valóban, a kép döbbenetes és a panaszok a szívünkig hatnak. És a jószándéku emberek elámulnak arra, amit Féja mutat. Azt például mindenki tudta, hogy Mezőhegyes mennyire és milyen európai értékű, de hogy a ragyogó istállók mögött milyen emberi nyomoruság bujkál meg, ezt — valljuk meg — nem tudtuk. És a megdöbbenet közvélemény tiltakozik a kép ellen vagy orvosért kiált. A leghevesebb tiltakozó Kogutovics Károly, aki a könyvről írott kritikájában szándékos elferditéssel, destruktív irányzattal és elfogultsággal vádolja meg Féját. Kétségtelen, hogy a Viharsarok tendenciózus, de hiszen a könyv jelentőségét éppen a kitűzött cél adja meg. Féja és a körülötte álló ifjak és nem ifjak programért harcolnak s a harc lendületének, a fejlődés lényegének feltétele a bizonyos fokú egyoldalúság. Féja azt mutatta be, ami beteg a nemzet testében, azért, hogy segítsünk rajta. De hogy a kép ellen tiltakozunk, azzal egyetlen magyar problémát sem oldunk meg.

Támadásokban tehát nincs hiány, de a támadások nyomán születnek meg a legszebb emberi megnyilatkozások. Német Imre így ír:

„Támadják a márciusi frontot? Ne törődjetelek vele fiúk! Nézzétek végig a támadók hadállását és büszke, szép, tiszta magyar tudatokat megvetéssel mérhetitek végig az idegen eszmék zsoldos Landsknechtjeit. Beszéljetelek csak nyugodtan és bátran a magyar demokráciáról, a ti gyökeres magyarságtokról soha, senki sem fogja elhinni, hogy ezt a jelszót a zsidó áfium bódulata váltotta ki, mert ti ezt a mérget épen olyan jól ismeritek, mint a német maszlagot. És beszéljetelek csak nyugodtan a dunai

népek megértéséről, mert ha erről Ti beszéltek, akkor Ti valóban a népekre gondoltok és nem rablartó politikusaikra, mert Ti nem vagytok azok, akik hol Prágából liferáltok magasztaló interjúkat, hol Berlinből. Nem ti vagytok a kitarítottak szellemi frontja, akiknek mindegy karteltől, gróftól, más hatalomtól jön e a sokezes gázsi, ti szegény, koplaló, de kemény erkölcsű, magyarvérű, dolgozó és tanuló magyar diákok vagytok, akik ha nem is jártok tüntető sétákra, az idegen bankhatalom páncélszekrényét mégis a ti most köszörülő szellemi erőitek fogja felnyitni a magyar demokratikus erők közjavára. Hányjatok fittyet az ostoba és fecsegő vádaskodásra, amely titeket olyan szent „hazaárulók” mellé ültet, mint amilyenek Wesselényi, Teleki László és Kossuth Lajos voltak! A revíziót mégis sokkal előbb a ti önértékes okosságotok éri majd el, mint a gőgös butaság „nem tárgyalunk” jelszavu, ökölrázó hányavetisége!

Álljatok csak bátran, szép, lelkes tizenkét pontotok mellett és álljatok csak szilárdan a kemény magyar szavuk miatt üldözött írók mellett! Álljatok csak rendületlenül a vádlottak padjára ültetett Erdélyi József, Féja Géza és Veres Péter írásai mellett, oda fognak állani mások is és ha majd a börtönök sötétje elnyelte már a szenvedő milliók jaját, kinjárt elkiáltó magyarvérű írók és költők seregét, ha idekint már majd csak Bús Fekete László fogja vidámitani a megnyugodott kedélyű kaszinótag urakat, akkor érezzétek meg, hogy virrad már és kel fel már, megállíthatatlanul az igazi magyar demokrácia napja . . .“

Egyébként az összes magyar lapok megírták azt is, hogy a könyv nyomán eljárás indult Féja Géza ellen és a vádlottak padjára kerül Veres Péter is. A Viharsarok körül keletkezett viharban tehát a független magyar bíróság érc szava fog utat vágni az igazság számára. (H.)

10 ezer pengő veszteség éri a megyét, mert elmulasztottak felterjeszteni egy aktát.

10 ezer pengő! Öt munkásházat lehetne belőle építeni azoknak, akiket hajléktalanná tett a tavaszi vízveszedelem, vagy öt Northon-kutat lehetne belőle furatni a vármegye vízinséges községeiben, fel lehetne belőle ruházni 500 nincstelen szegény gyermeket és így tovább s ezt az összeget most egyszerűen az ablakon át kidobja a megye azért, mert egy aktát elmulasztottak jóváhagyás végett felterjeszteni a miniszterhez. Történt pedig, hogy a megye közgyűlése elhatározta, hogy a kórházi alkalmazottakat kivonja a Társadalombiztosító hatásköréből és saját hatáskörében és intézményeiben látja el. A határozatot egyhangulag hozta meg a közgyűlés, de az csak miniszteri jóváhagyás után léphet életbe. Ez a jóváhagyás azonban nem történt meg, illetve nem történhetett meg, mert az ügyet fel sem terjesztették. Nem terjesztették fel, de az OTI járulékot sem fizették. Persze észre vették ezt az OTI mindig éber és mindig fürge ellenőrei s a járulékot pótlólag kivetették, amibe viszont nem nyugodott meg a megye. Nem nyugodott meg, hanem perelt és a pert elvesztette s most fizetnie kell a járulékokat és perköltséget. Visszamenőleg közel 10 ezer pengőt. Mindez szépen csendben történt. Jelentés és vizsgálat nélkül. Nem jelentették az ügyet a közgyűlésnek és nem indítottak vizsgálatot az ellen a tisztviselő ellen, akinek a hibájából történt mindez, sőt még azt sem állapították meg, hogy ki követte el a hibát. Így azután egészen érthetatlenné válik a megyei közigazgatás, mert ha Lelén egy bikaolat építenek, az kögyűlési jóváhagyást igényel, ha bérbeadják a községi kocsmát, abban szavaztatják a megyei atyákat, de hogy valakinek a hibájából 10 ezer pengő elvesz, azt nem kötik az örökre. (H.)

Igy választunk titkosan

A kiskisbörzségi megyei választásokat megsemmisítette a bíróság

Hogy nyíltan hogyan választunk, az közismert dolog, de hogy titkosan is lehet ugyanugy választani, — mint nyíltan — az csak most tűnt ki abból a bírói ítéletből, amelyet dr. Csorba Jánosnak, a kiskisbörzségi megyei választások ellen beadott fellebbezésére hozott a legfelsőbb közigazgatási bíróság. Az 1934. évi december hó 9-én Kiskisbörzsében tartott választásokat ugyanis ez az ítélet azzal az indoklással semmisíti meg, hogy: „a hivatalból rendelkezésre bocsátott szavazólapok olyan áttetsző papírból készültek, hogy hátlapjukra való rátekintés alapján is meg lehetett állapítani, hogy melyik szavazó, melyik párt jelöltjére szavazott.” Hát így vagyunk a titkos választással. Vagyis: ha nincs közmoral, akkor a titkosság se ér egy fabatkát sem. Mert — kérem szépen — a cédulát, amelyen a szavazások történtek, hivatalból kellett a szavazók rendelkezésére bocsátani, vagyis csak olyan cédulával lehetett szavazni,

amelyet a megye bocsátott ki s amelyen ennek igazolásul rajta volt a megye pecsétje. A megyének viszont tudnia kellett, hogy a cédulának nem szabad állásfoglalásnak lenniök, mert hiszen a 3.644—1929. B. M. körrendelet világosan előírja, hogy a szavazólapokat olyan papírból és úgy kell előállítani, hogy a szavazás titkossága minden tekintetben megóvassék. És a cédulák ennek ellenére is átlátszóak. Vajjon mely okból: a rendeletet nem ismerte-e a megye, avagy a titkosság megsértésével kedvezni akart valamelyik pártnak. Egy bizonyos: a titkosság megsértése nem az ellenzék érdekében történt, de a választás most az ellenzék panaszára megy újból. Talán most már titkosan. (H.)

Tulipán mozgalom Vásárhelyen.

A koalíciós világban ezelőtt 30 évvel a honfoglalók nagy neki buzdulásukban tulipán mozgalmat kezdeményeztek. Ennek a mozgalomnak az volt a célja, hogy az embereket a magyar ipartermékek használatára emlékeztesse és buzdítsa. Akkor volt is ennek az akciónak értelme, mert a megfelelő vám lefizetése után szabad volt a kereskedelmi forgalom minden érucikkben, de ma, amikor az áru kivitele és behozatala csak hivatalos szerv engedélyének az alapján történhet meg, egy fillérsem hagyhatja el az ország területét, de nem is jöhet be a deviza központ tudomása nélkül, ma szinte lehetetlen olyan cikket behozni amiről a hatóságok ne tudnának. Annál érthetlenebb tehát társadalmi mozgalmat folytatni a magyar ipartermékekért a kormánypárt és a kormányhoz közelálló egyéneknek és testületeknek. Egyszerű rendelettel ellehet tiltani bizonyos cikkeknek a behozatalát és felesleges a nagy felvonulás. Másrészt kiknél kell a mozgalom vezetőinek rábeszélő képességüket a külföldi áruk mellőzése dolgában kihasználni? Mindenki jól tudja, hogy a munkás nyomoruságos keresetéből nem tud jobb anyagot vásárolni, meg kell elégednie a belföldön készült silányabb ruházattal. Meg kell elégednie a legközönségesebb fenőfa butorral és nem gondolhat mahagóni butorvásárlásra. Arra még álmában sem gondolhat, hogy ébenfabetűt butort vegyen. Japán selyem alsóra sem telik neki, megelégszik a maradékruhában vásárolt sárgavászonggel is. Külföldi cipőt és kalapot is csak a nagyurak tesznek lát. Szörmék közül a legértékesebb talán minden tízedik munkásnak a bárányszőr. A másik oldal felé kellene a külföldi iparcikkek ellen beszélni, legalább az ok ott áll fenn, a mellőzés érdekében való rábeszélésre. Dehát akkor meg miért vonultatják fel a tulipán mozgalomra a frontharcosokat, levételeket, munkavédelmieket és a stb. alakulatokat? Talán azért, mert el kell terelni az embereknek a figyelmét a kenyértelenségről, a zsir, ruházat és minden közszükségleti cikk drágaságáról. Ellenben huzzuk végig az emberek száján a mézes madzagot, hallgassák a fuvós zenekart és legyen alkalmuk feszes vigyázba állva gyönyörködni szép szónoklatban és késő vénségükre elmondani, hogy

láttak egyszer egy eleven nagyurat, aki éppen olyan ember volt mint ő, csak az emberek nem vették észre, hogy azt is anya szülte és éppen úgy lélegzik, eszik mint mindenki.

HIREK

Május elsejét ebben az évben is megünneplik a munkások. Május elsejének az ünnepelésére ebben az évben is nagy lelkesedéssel készülnek a makói munkások. Elsején, szombaton délelőtt 10 órakor ünnepély lesz a Munkásotthonban, amelyen Hubai János fog beszédet mondani. Az ünnepély után a szokásos helyre, a strand melletti kis erdőbe vonulnak az ünneplő munkások. (K.)

Egy közgyűlési beszéd miatt a vádlottak padjára kerül H. Szabo Imre. Mako város február havi közgyűlésén igen élénk, sőt parázs vita keletkezett a városházán szervezett joggyakornoki állások betöltése körül. Mako város képviselőtestülete ugyanis február havában kimondottan azzal a feltétellel szervezte meg ezeket az állásokat, hogy a gyakornokok alkalmazásának és kiválasztásának a joga a képviselőtestület kezében marad. Ezzel szemben a miniszter azzal a megszorítással hagyta jóvá a képviselőtestület határozatát, hogy a gyakornokokat ne a képviselőtestület válassza, hanem a polgármester nevezze ki. Ebben a hatásköri vitában H. Szabó Imre annak a felfogásának adott kifejezést hogy a gyakornokok alkalmazásának ez a módja nem nyújt biztosítékot tekintetben, hogy a városházára azoknak a kisparasztoknak és munkásoknak érdemes és tehetséges gyermekei kerülnek, akik erre tudásuknál, származásuknál, gazdasági és társadalmi helyzetüknél fogva legalkalmasabbak. E vita folyamán tette H. Szabó Imre azt a kijelentést, amely miatt izgatás büntette címén vádat emelt ellene a szegedi kir. ügyészség. Az ügyben a főtárgyalás május hó 25 én lesz a szegedi kir. törvényszéken. (H.)

Százezerpengős kölcsön a városháza kitoldására. A képviselőtestület mult havi közgyűlésének legfontosabb tárgya volt az a polgármesteri előterjesztés, amely 100 ezer pengő körüli kölcsönrel két emeletet akar húzni a városházának a városi bérpalotával szemközi szárnyépületére. A mai adóhivatali helyiségekre. Talán mondanunk sem kell, hogy a jobb oldal minden aggodalom nélkül magáévá tette a polgármesteri elgondolást és a százezerpengős kölcsönt úgy szavazta meg, mintha élére állítva állnának a város kaszájában a kötegelte százezer pengők. A polgári ellenzék azonban éles harcot indított az újabb adósságszínalási terv ellen. Biró Sándor, Fried Ármán, H. Szabó Imre, dr. Csorba János, Szöllösi Jenő tiltakoztak az újabb adósság terve ellen. A városháza kibővítése nem olyan égetően sürgős és fontos, hogy adósságaink szaporítása árán is kényszerülnénk megvalósítani. Féltő, hogy az újabb adósság a potadó újabb emelkedésben is kifejezésre fog jutni, ez viszont azon a kellemetlenségen túl, amit a nagy adó önmagában is jelent, könnyen az ingatlanok árának az értékcsökkenéséhez is vezethet, mert senki se vásárol szívesen ingatlant olyan városban, ahol még kilátás sem nyílik a potadónak a normális

méretekre való csökkenésére. Egyébként az ellenzéki felszólalások során kritika alá került a polgármester városfejlesztési politikájának az a része is, amely a város főterének a fejlesztését még újabb adósságok árán is, elébehelyezi az utak, a gyalogjárók, a tanyai dűlőutak, a mázsaház és az ivóvíz égetően sürgős problémáinak. Mindez azonban teljesen hiábavalónak bizonyult. A jobboldal ezuttal is igen szavazott s a polgármester megkapta a felhatalmazást az újabb kölcsönre és az adóhivatal kibővítésére. (H.)

Ítélet Szibrik lelkész perében. A debreceni egyházmegyei bíróság április 7 én tartott ülésén Szibrik Sándor lelkész elleni perben a következő ítéletet hozta: Szibrik Sándornak belvárosi lelkésszé történt megválasztását megsemmisíti, Szibrik lelkész vétkesnek mondja ki, a választási eljárás további részéből kizárja, választhatósági jogától egy évre felfüggeszti, elrendeli az egész választás megismétlését és 611 pengő 30 fillér eljárási költség megfizetésére a lelkészt kötelezi. S végül utasította a bíróság a békésbáti egyházmegye elnökségét, hogy a mostani eljárás befejezése után a lelkész ellen emelt panaszok kivizsgálása érdekében indítson fegyelmi eljárást. A súlyos ítélet indoklásául a következő tényeket sorakoztatja fel a bíróság: Szibrik lelkész ellen Borka Ferenc presbíter feljelentésének az alapján fegyelmi eljárást kellett volna indítani. Bár az egyházmegye elnöksége elmulasztotta a fegyelmi eljárás megindítását, ennek ellenére a lelkészre mégis vonatkozik a törvénynek az a rendelkezése, hogy a fegyelmi alatt álló lelkész más állásra nem pályázhat. Borka Ferencnek ez a panasz két ezer pengő egyházi pénz szabálytalan és jogtalan igénybevételeire vonatkozik. A másik megsemmisítési ok, hogy Szibrik lelkész a szavazás tartama alatt a törvény határozott tilalma ellenére megjelent a választási helyiségben. Harmadik ok, hogy a templomban tartott igazoltatási eljárás szabálytalanul folyt le. Az igazoltatási eljárás elnöke dr. Csáky Lajos a templom ajtaját lezáratta és igazoltatás után a választóknak azt mondta, hogy most már elmehetnek, bár tudta, hogy szavazó eljárás követi az igazoltató eljárást. Az ítélet nem jogerős Szibrik lelkész felebbezett. (H.)

Nem köteles vagyonmérleget csinálni az Ipartestület. A makói Ipartestületnél néhány év óta folyik a vita akörül, hogy köteles-e a testület elnöksége vagyonmérleget készíteni a közgyűlés számára? A multban éveken keresztül az volt a szokás, hogy a zárszárszámadásokkal együtt a vagyonmérleget is bemutatták. A mindenkor vezetőség ezt nem azért tette, mert a törvény erre kötelezte, hanem erkölcsi kötelezettségből, azzal a természetes céllal, hogy megbízóinak kimutassa: ime ez az a vagyon, amelyet kezelésre átvettünk s ebben a vagyonban a mi gazdálkodálkodásunk ideje alatt ilyen és ilyen változások történtek, gyarapítottuk, avagy az apadást nem tudtuk elkerülni. Így azután a közület minden tagja láthatta, hogy jó, avagy rossz kezekben van-e a közület vagyona és asszerint jutalmazott, vagy vontat meg a bizalmát. Most azután vége ennek a jozan és helyes ellenőrzési rendszernek. A miniszter kimondotta, hogy vagyonmérleg nem kötelező.

Lukács.